

היום. לא מחר. חז"ל דרשו שאתם ניצבים מורה על ראש השנה, כאשר כל באי עולם ניצבים לפני השי"ת כבני מרון. כאשר אלישע הנביא פונה לשונמית, היא מרגישה, בתוך עמי אנכי יושבת. מה ההקדמה של הסיפור, ויהי היום, חז"ל מציינים שזה היה בראש השנה, השונמית אומרת לאלישע אני לא רוצה להיות יוצאת מן הכלל. אז כמו שכתוב בתוך המחזורים לפני תפילת העמידה יכוון לכלול את נפשו בין אינון דמתפללים להקב"ה בכוונה. היינו להיות חלק מהכלל. לא כיחיד. לא כמסונן שיעבור תחת בדיקת מיקרוסקופ. אנחנו בשבת האחרונה של השנה. צדיקי הדורות אומרים שבשבוע האחרון של השנה, כל יום מציג את כל הימים במשך השנה. היינו, מי מישמור ויקדש את השבת בצורה הכי טובה שהוא יוכל, הקב"ה יתיחס לכל שבתות השנה בדיוק כמו שהוא התנהג בשבת האחרונה בשנה. כאשר אנחנו רואים במוחש את יומנו האחרון של משה רבינו, הוא לא מפסיק לרגע, וילך משה, הוא מוסיף והולך. הוא גם מארגן את כנס קבלת התורה באלה ומעביר את עם ישראל בברית. הוא גם נותן לנו להבין את מה שאנחנו עוברים בימינו אלו. היום מוכן יותר מאי פעם מה פירוש שהתורה קרובה אלינו. אין שפה שהתורה אינה מונגשת בין בספרים, בין בשיעורי שמע וגם בשיעורי וידיאו מלבד עשרות אלפי שיעורים חיים בכל רחבי תבל. לא היה זמן שהיו כל כך הרבה לומדי דף היומי. המסכתות של קדשים הפכו להיות נחלת הכלל. ארון הספרים היהודי מתרחב מידי יום. ספרים חדשים, קונטרסים חדשים, חידושי תורה בכל מקצועות התורה. ממש לא בשמיים היא. קלטנו והפנמנו שלקראת הגאולה שלימה אנחנו רוצים להגדיל את התורה ולהאדירה. מה שנותר לנו לעשות זה להפנים את המסר של היום. לא לדחות דברים למחר. ובוודאי לא ל"יש מחר לאחר זמן". לקום, ללכת לעשות מעשים טובים, לקיים מצוות וללמוד תורה. אנחנו עדיין מחכים ל"ושב ה' את שבותך". מחכים שהשי"ת ילבישינו בבגדי ישע כחתן יכהן פאר. מצד שני הקב"ה מחכה שיהיה מצב של כולכם. שניפרד מלדאוג רק ל"משלנו", ה"אונזערע". שנדע שעברו ניצבים כל איש ישראל. רש"י לימד אותנו כלל גדול, יהודי לא מתווייג על פי עבודתו, אם התורה מציינת חוטבי עצים ושואבי מים, הרי בהכרח שהם לא יהודיים מקוריים. כי הקב"ה פרט, כולכם, כל איש ישראל. לכן, מי שמציינים את המקצוע שלו בודאי אינו חלק מכלל ישראל. אין מי שלא עבר בברית. ולכן גם אין למאן דהו רשות להוציא מישהו מהכלל בגלל חסר בכשרונות או השתייכות לעדה מסויימת. זה הזמן, באחרית שנה של ה' תשפ"ג, לדאוג שהשנה הבאה עלינו לטובה ה"ה ת'היה ש'נת פ'תיחת ד'לתות לכלל ישראל. שנה שנקדש שם שמיים באחדות יוצאת מן הכלל. שנה שנבין שלא משנה אם אתה מתחיל פסוקי דזמרה עם הודו לה' או עם מזמור שיר חנוכה, כאשר אנחנו מגיעים ל"יהי כבוד ה' לעולם" כולנו מאוחדים. אנחנו רוצים שהגויים יראו את צדקותינו והמלכים בכבודינו, לכן אנחנו

חייבים לאמין את הכלל שהז"ל למדונו, יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך. אנחנו ממתינים לראות את השומרים שהקב"ה הפקיד על חומות ירושלים, גם אנחנו חייבים להקפיד לשים חומות לפה, לבל יצא דיבורים אסורים. חסדי ה' נזכיר תהילות השי"ת, נכוון בברכת מודים על כל הניסים והנפלאות שהוא עושה בתוכינו מידי יום ביומו. נזכור שההפטרה מקושרת לפרשת, ושב ה', שהקב"ה הכתיב כביכול גלות על עצמו והוא ישוב איתנו, בכל צרתם לו צר, הוא מוצר איתנו ממש. אבל, לו, זה קרי וכתיב, הכתיב זה לא, הקרי זה לו, ביחד הקרי והכתיב זה אלול. זה הזמן להתעורר. במוצאי שבת קודש נצטרף לאמירת הסליחות, נודה שלך השי"ת הצדקה, ואז הוא יתב"ש יצדיקינו ויגאלינו ויטלנו וינשאינו כימי עולם.

אתם נצבים היום כלכם. מתי יתכן, שכולם מתאחדים, כאשר יש את ההכרה שכולנו לפני ה', ראשיכם עד כל איש ישראל. ברגע שישנם כאלו אשר בהרגשתם הם מורמים מעם, מיד "אין אני והוא יכולים לדור בכפיפה אחת", השכינה מסתלקת.

והתברך בלבבו לאמר. כשישמע האחרים מתקללים צאלות האלה, הוא יתכרך במחשבתו ויאמר כלצו שלום יהיה לי מכל אלה כאשר אלך בתאות לבי. והקס לא יסלח לו אצל יעקב עליו אפו אז כשיחטא, לדור או לדורות: הרמב"ן בא להרחיב ולהסביר על מה ככה עשה ה' לארץ. בדברי הנביא לשוא היכיתי בני מוסר לא לקחו. זהו שיטת הסמוך עלי, יהיה בסדר. בא משה רבינו להעביר את בני ישראל בברית לדורי דורות שלא יתכן בעולם לומר, לי זה לא יקרה. מי שילך אחרי לבבו יעשן בו אף השי"ת. או יהיה טעם "כי" לאמר, יהיה לי שלום בעבור שאיני מקבל עלי השבעה, כי בשרירות לבי אלך כל ימי וכל חפלי אעשה. ולא יאצה ה' בעבור שאיני מקבל אלתו לסלוח לו, אצל יעקב עליו אפו כיון שצא צריתו לפני עם כל ישראל. הוא אומר שזה משמעותה של הברית, האדם יראה לעיניו וה' יראה ללבב. ברית זה הוא ברית שכולם קבלו עליהם בפיהם ובלבבם לעשותם. התאווה הגוברת ומתחזקת כלצ תקרא שרירות, כלשון חכמים שריד וקיים, וכן בשרירי צטנו: ופירוש למען ספות הרוה את הנמאה, להוסיף השבעה עם המתאווה, כי נפש שבעה תקרא רוח, כענין ורויחי נפש הכהנים לטן ועמי את טובי יצבעו, והיתה נפשם כגון רוח, והמתאווה תקרא למאה, למאה כך נפשי: והטעם, כי נפש האדם הרוה שאיננה מתאווה לדברים הרעים לה, כאשר תצא כלצו קלת התאווה והוא ימלא תאותו אז יוסיף בנפשו תאוה יתירה ותהיה למאה מאד לדבר ההוא שאכל או שעה יותר מצרשונה, ותתאווה עוד לדברים רעים שלא היתה מתאווה להם מתחלה. נמצאנו למדים, עד כמה יש להתרחק מכל וכל מכל תאוה. הרי אם התורה מדמה תאוה לצמא, זאת אומרת שזה שייך לדחפים אנושיים אשר המוח אינה משתלטת עליה. כי הלב משכנע שזה חשוב, דחוף ולא ניתן לדחיה. מכאן לשינויי הלשון של לא תחמוד ולא תתאוה, לא תתורו אחרי לבבכם ועיניכם, כי מש שילך אחרי מראות עיניו וחמדת לבבו, יפול בשחת. כי המתאווה לזמת הנסים היפות, כשיהיה שטוף בזמתו תצוהו תאוה לצוא על הזכר ועל הבהמה, וכיוצא בזה בשאר התאוות, וכענין שהזכירו חכמים משביעו רעב מרעיבו שבע. ולכך יאמר הכתוב בהולך בשרירות לבו, שהוא אם ימלא נפשו בתאוות השרירות והחזקות עליו אשר היא למאה להם, יוסיף נפשו הרוה עם הנמאה, כי יתאוה וימלא למה שהיה שבע ממנו וכאשר השביע נפשו בו. זאת אומרת מכאן ואילך השכל יוצא לגמרי מכללי המשחק. לא ינתן זמן למחשבה, כי החמדה קובעת כבר את החיוב העכשווי הבא שלא ניתן כלל לחיות בלעדי עניין זה. ממילא

מתוסף השגגות על הזדונות, כי יש כבר חוט שני של כללי התנהגות. מה הוביל לדרך זו, מה שלא נזהרו מהשגגות. לבן, מן הנמנע לא להוסיף את הפותח בדרך מחשבון הכללי. ולפי שהזכיר "שרש פורה" אמר בלשון הזה, כי יוסיף השרש הוא כפתו אשר היא רוח ורעננה עם הנמאה ותשובנה כולם נמאות: ואין "למען" במקום הזה טעם, שאלך בשריכות לבי בעבור שאספה הרוח עם הנמאה, אבל הוא כמו "לספות", יאמר הכתוב כי בעבור זה יהיה כך. כי בכל סבה עם עלול יאמר "למען", בין שיעשה אדם הגורם לרעותו בעלול, כמו למען ייטב לך, בין שיהיה אדם הגורם כן שלא מדעתו, כמו למען למוג לב, למען יאשמו, כספס וזהבם עשו לי עצבים למען יכרת, ורבים כאלה. וזה הטוב והישר בעיני בפסוק הזה מכל הנכתב עליו בהרבה פנים: גם יתכן לפרש, שהוא שז' אל שרש פורה וראש ולענה, יאמר כי יתברך בלבו לאמר שז' יהיה לי למען שיוסיף פארתו הרוח אשר תגדל ותלמיח הלענה וראש על הנמאה אשר לא היתה לומחת. או יהיה "הרוח" כנוי ללענה הנזכרת, שיוסיף הלענה הרוח הלומחת וגדלה מאד על הנמאה אשר לא היתה גדלה רק מעט, ותהינה שתיהן לומחות. לסיכום, הרמבן מבהיר באופן הברור הדרך של השכנוע לחטא. הכל נובע משרשים קלוקלים. למנוע זאת מלבד לתחזק את האמונה, תמידים כסדרן, יש לשים תמרורי אזהרה בדרכים. לסוד מרע רק כדי לעשות טוב. לברוח מן העבירה כמפני האש, שלא יידבקו שגגותינו לזדונות. אלא שמעט זדונות אם היו, ייהפכו לזכויות. והכונה בזה לומר, כי כל אשר ישמע האלה ויתברך ממנה ויתחזק בשריכותו, סעיפיו יסיבוחו לחטוא וילמיחו פשעים יותר מזכראשונה. וגם זה פירוש נכון:

והשבות אל לבבך, התכוון בחלקי הסותר והשיבס אל לבבך יחדיו להבחין האמת מן השקר וזוה תכיר כמה רחוקת מן האל יתעלה בדעות ובמנהגים אשר לא כחורתו: ושבת עד ה' אלהיך, תהיה תשובתך כדי לעשות רצון קונך בלבד, וזו היא התשובה שאמרו ז"ל שמנעת עד כסא הכבוד: ושמעת בקולו ככל אשר אנכי מצוך היום, לא מלות חנפים מלומדה כמו שעשית קודם לכן: אתה ובניך, גם ילידי הדור יכירו זה כאמרו כי כולם ידעו אותו למקטנס ועד גדולס: בכל לבבך, שלא תסתפק בזה: ובכל נפשך, שלא תמנע מזה נפש המתאוה בהכרח גדל הענין: הספורנו רוצה להדריכנו בדרכי התשובה. ידוע הוא שחלק מדרכי התשובה, שיעיד עליו יודע תעלומות שסר מחטאו ולא ישוב לכסלה עוד. איך מגיעים למצב שהקב"ה יוכל להעיד שסרנו מן החטא ולא שוה לנו. היינו ע"י העמקת האמת, ללא פשרות. לזרוק את השקר, את "הצבע" ו"חומרי טעם וריח" המיפים את החטא. לרדת לסופה ולראות את כל הגועל שיש בחטא. אזי נרצה רק לדבוק בבוראינו לעשות רצון קונינו. נהפוך הוא, נכבוש את יצרנו, כדי להתאוות לעשות רצון המלך חי וקים. זאת היא תשובה מאהבה שמגעת מעל לכסא הכבוד.

לא בשמים הוא, שאילו היתה בשמים היית לריך לעלות אחריה וללמדה: רש"י נותן לנו להבין, הרי התורה היתה בשמים. ומי עלה לנו השמימה, משה רבינו. הוא היה בדרגת שמים, אך הורידה לנו. כדי שנדע שהיא תורת חיים, שמדריך אותנו איך לחיות יום יום, שעה שעה. וללמדה באופן של "משכני אחריו נרוצה", כי אילו היא עדיין היתה בשמים, היינו מחוייבים לעשות הכל להורידה לנו, ללמדה, ללמדה ולקיימה.

בפיך ובלבבך לעשותו. הזכיר בכאן שלשה דברים, הפה והלב והמעשה. והנה כל המלות נכללות בשלשה חלקים אלו, כי יש מלות תלויות בפה ויש תלויות בלב ויש במעשה, ועל זה דרשו רז"ל על שלשה דברים העולם עומד, על

התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים, על התורה זהו צפיק, ועל העבודה זהו בלצבך זו עבודה שכלב, ועל גמילות חסדים זהו לעשותו. ומן הידוע כי המלות התלויות בלב עבודה גדולה להקב"ה מן המלות התלויות בדבור, ולכך אמרו רז"ל פוסק מדברי תורה לפסוק קריאת שמע, ואמרו על פסוק ראשון זו היא ק"ש של רבי יהודה הנשיא. והתלויות בדבור עבודה גדולה יותר מן התלויות במעשה, ולכך אמרו גדולה תורה יותר מכל הקרבנות כלן, שנאמר זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולחשם ולמלואים ולזבח השלמים. ומפני זה הזכיר ובלצבך באמלע לחשיבותו מכלן והזכיר לעשותו אחריו. וכתב הרמב"ן ז"ל, צפיק ובלצבך הוא ענין הודוי על התשובה שהזכיר למעלה, ואמר, כי המלה הזאת, על התשובה נאמר שהוא מלווה בה, כמו שאמר וצבת עד ה' אלהיך, ואמר לא נפלאות היא ולא רחוקה, כי אף בהיותם בארץ אויביהם בגלות והם נדחים ונפולים יכולין הם לשוב בתשובה בכל מקום שהם, אף אם היו בסוף העולם קרוב אליך הדבר מאל לעשותו בשני דברים אלו, צפיק ובלצבך, שתסכים במחשבתך ותגמור בלצבך ותתודה צפיק: רבינו בחיי רוצה להזכירינו שהחוט המשולש לא במהרה ינתק. ולכן, היות שקודשא בריך הוא, אורייתא וישראל חד הוא, הכל צריך להתאחד בכח הפה. אבל, לא תהיה אחדות אם חלילה נהיה אחד בפה ואחד בלב. לכן, תמיד יש לתחזק פינו, המפרידינו משאר הברואים שתהא זכה ונקיה בכל עת לדברי תורה, זאת על ידי לב טהור, בכל מאודינו ורצוננו. זאת כל התורה, להיות דברי תורה כתובים על לבבינו, לקיימם בפינו בכל מאודינו.

וענתה השירה הזאת לפניו לעד, שהתיתי בו בתוכה על כל המולאות אות: כי לא תשכח מפי זרעו, הרי זו הכטחה לישראל שאין תורה משתכחת מזרעם לגמרי. מה רש"י רוצה לחדש לנו. אלא, דמקדמת דנא, נהוג היה שכולם ידעו שירת האזינו בעל פה ובאר היטיב. במוסדות התורה הלומדים ע"פ סדר פרשת השבוע, פרשת האזינו אינה נלמדת כדבעי. או מפני שזה בשבת שבין יום כיפור לסוכות, אזי אין ישיבה או שזה שבת שובה ועסוקים בענייני תשובה לא כל כך בפשרת השבוע. ממילא הפרשה והיהודי נפגשים רק בקריאתה ובשניים מקרא ותו לא. על כך שמעתי מ"יהודי טוב" דבר הנוגע לעניין זה. לכאורה כל יום מבקשים גאולה שלימה, מדוע היא מתמהמהת. הוא השיב בטוב טעם ע"פ דברי המגיד מדובנא זצ"ל יש לפעמים שני אנשים הדרים בסמיכות רחובות, אך, לעולם אינם נפגשים. כל אחד, רחובו חד סיטרי לכוון שונה. שניהם מתפללים בבתי כנסת שונים. כך, למרות שהם כל כך קרובים זה לזה, הם מרוחקים ומנוכרים זה לזה ולעולם אינם נפגשים. הגאולה המצויירת בראשינו היא בדיוק ברחוב הנגדי של הגאולה השלימה שהקב"ה רוצה לגאלינו. אילו היינו עושים את המאמץ, פעם לפגוש את הגאולה של הקב"ה, ע"פ רצונו יתב"ש, לא עניינים גשמיים כלים. לא כבוד מדומה. גאולה שלימה ואמיתית, גאולה תורתית כרצונו, אין ספק שהיינו נגאלים מזמן. מובא בשם צדיקים אילו היינו מאמינים שכאשר אנחנו אומרים חנוך המרבה לסלוח שהוא יתב"ש, אכן סלח, בודאי כשנאמר גואל ישראל היה גואלינו. לכן, חשוב ללמד שירה זו באר היטיב. לפגוש את השירה "בכביש הנגדי". לעשותה שוב "שימה בפיהם". למען ידעו מי המוחץ ומי המרפא, מי הממית ומי המחיה, אזי נדע מתי היום נקם ושילם ונזכה ל"וכפר אדמתו עמו".